

ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

CONCEPTS AND MAIN TASKS OF STATE FINANCIAL CONTROL

Петричук М.В., аспірант кафедри публічного права

Навчально-науковий інститут права Державного податкового університету

Стаття присвячена визначенню поняття «державний фінансовий контроль», уточненню його змісту та завдань. Проаналізовано основні підходи до визначення державного фінансового контролю, досліджено наукові позиції учених з цього питання. Визначено первісні форми державного фінансового контролю та виокремлено його характерні ознаки та завдання.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що відсутність комплексного підходу до вивчення методологічної та теоретичної основ державного фінансового контролю в Україні, помилки в організації контрольного процесу стали наслідком збільшення фінансових порушень в Україні.

В ході виконання дослідження застосовувалися діалектичний та аналітичний методи дослідження. Діалектичний метод наукового пізнання уявляє про поняття та основні завдання органів державного фінансового контролю дозволив розглянути їх у взаємозв'язку та розвитку з низкою суміжних дефініцій в адміністративному і фінансовому праві, виявити усталені закономірності та напрями їх реалізації. Аналітичний метод дослідження явив собою основу для вивчення правових засад щодо поняття державного фінансового контролю та аналізу нормативно-правового регулювання у відповідній сфері відносин.

Проаналізовано Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» та встановлено відсутність комплексного підходу до визначення змісту поняття державного фінансового контролю.

В результаті дослідження особливостей понятійно-категоріального апарату державного фінансового контролю та його завдань проаналізовано такі терміни як «контроль», «фінансовий контроль» та загальне розуміння державних контрольних функцій, виділено основні підходи та ознаки щодо їх визначення, серед яких: завдання, мета, завдання, суб'єкти контролю, підконтрольні об'єкти та суб'єкти контролю. Було виявлено недоліки нормативно-правового регулювання у сфері державного фінансового контролю та визначено напрями вдосконалення методичного забезпечення щодо здійснення та організації державного фінансового контролю.

Сформульовано авторське визначення поняття «державний фінансовий контроль», що ґрунтується на основі врахування його найбільш істотних властивостей та ознак, що дає змогу виокремити його серед інших видів контролю. Виділено чітке та однозначне розмежування функцій та завдань органів державного фінансового контролю, відсутність якого створювало прецеденти дублювання повноважень.

У статті запропоновано принципово нові напрями модернізації державного фінансового контролю в Україні, які полягають у перегляді нормативно-правових актів та їх проектів у сфері державного фінансового контролю, його процедур та заходів, а також у доопрацюванні та затвердженні стратегічних напрямів діяльності вищезазначених органів.

Ключові слова: контроль, управління, перевірка, державні органи, державний фінансовий контроль, економіка.

The article is devoted to the definition of the concept of "state financial control", clarification of its content and tasks. The main approaches to the definition of state financial control were analyzed, the scientific positions of scientists on this issue were investigated. The primary forms of state financial control are defined and their characteristic features and tasks are highlighted.

The relevance of this research lies in the fact that the lack of a comprehensive approach to the study of methodological and theoretical foundations of state financial control in Ukraine, errors in the organization of the control process have become a consequence of the increase in financial violations in Ukraine.

In the course of the research, dialectical and analytical research methods were used. The dialectical method of scientific knowledge of ideas about the concepts and main tasks of state financial control bodies made it possible to consider them in their relationship and development with a number of related definitions in administrative and financial law, to identify established patterns and directions of their implementation. The analytical research method was the basis for the study of the legal basis for the concept of state financial control and the analysis of normative and legal regulation in the relevant sphere of relations.

The Law of Ukraine "On the Basic Principles of State Financial Control in Ukraine" was analyzed and it was established that there is no comprehensive approach to defining the content of the concept of state financial control. As a result of the study of the peculiarities of the conceptual and categorical apparatus of state financial control and its tasks, such terms as "control", "financial control" and the general understanding of state control functions were analyzed, the main approaches and signs for their definition were highlighted, including: task, goal, task, control subjects, controlled objects and control subjects. Deficiencies of regulatory and legal regulation in the field of state financial control were identified and directions for improvement of methodical support regarding the implementation and organization of state financial control were identified.

The author's definition of the concept of "state financial control" is formulated, which is based on taking into account its most essential properties and features, which makes it possible to distinguish it from other types of control. A clear and unambiguous demarcation of functions and tasks of state financial control bodies was highlighted, the absence of which created precedents of duplication of powers.

The article proposes fundamentally new directions for the modernization of state financial control in Ukraine, which consist in the revision of normative legal acts and their drafts in the field of state financial control, its procedures and measures, as well as in finalizing and approving the strategic directions of the above-mentioned bodies.

Key words: control, management, inspection, state bodies, state financial control, economy.

Поняття «державний фінансовий контроль» об'єднує в собі ряд таких взаємопов'язаних понять, як «контроль», «фінансовий контроль» та загальне розуміння державних контрольних функцій.

А тому, спочатку доцільно буде розглянути комплексну сутність дефініції «контроль».

Контроль виступає основоположним моментом на тій стадії в управлінському циклі, коли поточні результати впливають на об'єкт управління та виступають разом з необхідними вимогами ухвалених рішень, а при виявленні позапланових відхилень здійснюється пошук їх причин, заходів щодо покращення ситуації. Задля ефектив-

ного виконання такої ролі, від контролю вимагається бути своєчасним, економічним та оперативним. Ключова роль контролю в економічному управлінні не лише в тому, щоб констатувати відхилення від норм управлінських рішень. Його аналіз сприяє підтримці динамічної рівноваги всієї системи управління, прийняття доцільніших управлінських рішень [3, с. 37; 31, с. 14].

Необхідність та вагомість контролю як обов'язкового компоненту управління державними фінансовими ресурсами відображається в усіх розвинених країнах і закріплена в міжнародних документах. «Контроль державних фінансів – не самоціль, а виступає обов'язковим елемен-

том регуляторної системи, мета якої полягає у своєчасному виявленні відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності, ефективності, доцільності і економності управління фінансовими ресурсами, що дозволяло б у кожному випадку внести відповідні корективи, посилити відповідальність уповноважених осіб, отримати відшкодування збитків та перешкодити або принаймні ускладнити повторення виявлених порушень у майбутньому», – зазначено в Лімській декларації керівних принципів контролю [12, с. 21], яка була прийнята IX Конгресом Міжнародної організації вищих контрольних органів (INTOSAI) у 1977 році задля узагальнення досвіду організації і діяльності державних органів фінансового контролю різних країн у сучасних тенденціях з урахуванням різних систем управління, специфіки господарської діяльності і практики контрольних заходів.

Вітчизняні науковці досить детально підходять до визначення поняття «контроль», конкретизуючи ті або інші ознаки та розуміння контролю. Але, серед переважної більшості є домінуючою думка про те, що сутність контролю полягає у здійсненні цілеспрямованого впливу на об'єкти управління, який передбачає систематичний нагляд, спостереження за їхньою діяльністю для виявлення відхилень від установлених норм, правил, вимог чи завдань у процесі їхнього виконання.

Слушну думку, висловлює С.В.Ківалов, розуміючи контроль як функцію публічного адміністрування, що дозволяє своєчасно виявити та ліквідувати фактори, що заважають ефективному здійсненню публічного адміністрування, унеможливлуючи забезпечення належного рівня правозастосовної діяльності. Визначено, що будь-який вид діяльності, що здійснюється суб'єктом публічного адміністрування неможливий без застосування контролю [13, с. 74].

З.С. Гладун визначає контроль як комплексний самостійний інструмент публічного адміністрування, тобто вид діяльності, що полягає в тому, що суб'єкт публічної адміністрації здійснює перевірку й облік того, як контрольований об'єкт виконує покладені на нього завдання та реалізує свої функції [7].

В юридичній літературі не існує однозначності щодо визначення терміну «контроль» в силу різних наукових поглядів, але його можна трактувати, як процес, що має на своїй меті забезпечення відповідності прийнятим управлінським рішенням дій об'єкта управління і спрямований на досягнення поставлених завдань. Під сутністю контролю розуміється здійснення направлено впливу на об'єкти управління, який передбачає систематичний спостереження за їх діяльністю з метою виявлення порушень встановлених норм, вимог чи правил під час їх виконання [1].

Державний контроль є необхідною умовою виявлення неправомірних вчинків в діяльності суб'єктів публічного адміністрування, усунення недоліків і причин, що їх зумовлюють та запобігання небажаних наслідків. Він сприяє не лише корегуванню управлінської діяльності, а й допомагає передбачувати перспективи подальшого розвитку та досягнення конкретного результату [2].

В.Б. Авер'янов характеризує зміст державного контролю, який охоплює спостереження, аналіз і перевірку діяльності відповідних органів та їх посадових осіб щодо виконання поставлених перед ними завдань, дотримання встановлених державою правил, норм і стандартів. У визначенні поняття державного контролю він виходить з того, що це – функція, яку держава здійснює з метою перевірки дотримання і виконання поставлених завдань, прийнятих рішень та їх правомірності [1, с. 344].

А тому, як окремий вид державного регулювання, контроль здійснюється всіма державними органами, незалежно від їх основних завдань і напрямів діяльності. Оскільки при цьому контроль реалізується щодо конкретного змісту процесу управління, обсягу контрольної

діяльності, форми та методи її проявів диференціюються залежно від сфери або галузі управління, місця органу, який реалізує свої контрольні повноваження.

Розглядаючи докладніше поняття «фінансовий контроль» не варто забувати, що він нерозривно переплітається із контрольною функцією фінансів, сутність якої полягає в тому, щоб організувати необхідні економічні умови для можливостей реалізації функції контролю за розподілом централізованих і децентралізованих грошових фондів з метою надання необхідних фінансових ресурсів відповідним суб'єктам.

О.Д. Василик характеризує фінансовий контроль як функцію управління фінансами, де він відіграє інтегруючу роль, нехтування якою знижує ефективність управління самими фінансами. Його слід розглядати як різноманітну систему, за допомогою якої забезпечується законність процесів використання фінансових ресурсів на всіх рівнях управлінської діяльності для оцінки ефективності прийнятих рішень і досягнення економічного зростання на цій основі [4, с. 538].

Слушну думку висловлює Л.В. Гуцаленко, зазначаючи, що фінансовий контроль є цілеспрямованою та комплексною фінансово-правовою діяльністю уповноважених органів фінансового контролю або їх структурних підрозділів, що визначена згідно актів чинного законодавства. Він полягає у встановленні фактичного та реального стану справ на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово-господарської діяльності та спрямований на дотримання фінансової дисципліни, законності і раціональності в процесі формування, володіння, використання та розподілу фінансових активів для ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових правовідносин [9, с. 6].

Л.М. Касьяненко було проведено комплексний аналіз здійснення та організації фінансового контролю органами державної податкової служби України та висловлено твердження, що в даному контексті «фінансовий контроль є засобом перевірки правильності обчислення, повноти і своєчасності сплати податків та інших обов'язкових платежів, виступає формою зворотного зв'язку між суб'єктом і об'єктом та дає інформацію щодо результатів діяльності останнього, має не лише фіксувати результати сплати чи несплати податків, а й збирати інформацію для аналізу причин відхилення чи ухилення від сплати, слугує засобом удосконалення роботи апарату податкової служби» [11].

Доречно також згадати думку А. Юхимчук, яка зазначає, що фінансовий контроль, що являє собою сукупність методів, прийомів та форм здійснення перевірок і ревізій фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, об'єднань, установ; дотримання законності операцій з формування, використання та розподілу як централізованих, так і децентралізованих фондів коштів; своєчасності і правильності дотримання фінансових зобов'язань перед бюджетом [20, с. 29–30.].

Загалом, на підставі проведеного аналізу наукових поглядів можна підсумувати, що фінансовий контроль можна розглядати за двома аспектами:

– фінансовий контроль – визначена фінансово-правова діяльність органів фінансового контролю або їх представників чи структурних підрозділів, а також осіб, які уповноважені здійснювати контроль, що ґрунтується на основі актів вітчизняного законодавства. Він встановлює фактичний стан справ на об'єкті контролю щодо його фінансово-господарської діяльності та дозволяє забезпечувати фінансову дисципліну, законність та раціональність в процесі володіння, формування, розподілу, використання фінансових активів для соціально-економічного зростання всіх суб'єктів фінансових правовідносин. Фінансовий контроль розуміє під собою перевірку фінансово-господарських операцій щодо їхньої відповідності чинним фінансово-правовим нормам;

– фінансовий контроль – регламентована діючим законодавством і установчими актами діяльність державних, галузевих, регіональних органів, саморегульованих організацій, громадськості, суб'єктів господарювання з контролю за дотриманням фінансового планування, своєчасністю і повнотою надходжень до фондів фінансових ресурсів, а також ефективністю й законністю їх використання.

Стосовно терміну «державний фінансовий контроль» необхідно вести мову про контроль як про функцію управління державними фінансами, тобто про специфічну управлінську діяльність, яка здійснюється стосовно розподільно-перерозподільних відносин, що виникають у процесі як використання, так і формування фінансових ресурсів держави, призначених для забезпечення виконання державою покладених на неї функцій, з метою оцінки обґрунтованості прийняття управлінських рішень і результатів їх виконання для досягнення пропорційності і збалансованості розвитку фінансової системи та економіки держави загалом [19, с. 8].

Оперуючи визначенням «державний фінансовий контроль», вітчизняне законодавство не закріплює його визначення, а у науковій літературі пропонуються різні дефініції.

В своєму навчальному посібнику Л.А.Савченко надає визначення, відповідно до якого «державний фінансовий контроль є видом фінансового контролю, що спрямований на забезпечення інтересів держави, охоплює всі операції, пов'язані з рухом державних коштів, управлінням державним майном та здійснюється органами державної влади і управління, а також спеціалізованими державними органами фінансового контролю [17, с. 132]».

Державний фінансовий контроль, на думку Дяченка, реалізується на основі визначеної державою системи органів державного фінансового контролю. Ця система відноситься до складової частини структурних елементів контролюючих органів держави і в той же час є найбільш вагомою частиною фінансового механізму, який дозволяє державі реалізовувати свою фінансову політику [10, с. 62].

Зокрема, Л.П. Гладченко розглядає державний фінансовий контроль як врегульовану фінансово-правовими нормами діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, неурядових організацій для підтримання законності, ефективності та доцільності, фінансової дисципліни оптимальності використання та розподілу фінансових ресурсів з метою захисту фінансових інтересів держави, місцевого самоврядування, громадян та суб'єктів управління [8, с. 90].

Відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», який був прийнятий ще в далекому 1993 році, державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки закупівель та моніторингу закупівлі [16].

Але варто зазначити, що даний Закон взагалі не містить його дефініцію, не оперує поняттями «внутрішній», «зовнішній», державний фінансовий контроль. Таким чином існує проблема неоднозначності використання як на теорії, так і на практиці визначення, що призводить до певного незрозуміння і двозначного трактування. Як наслідок, таке поняття як «фінансовий контроль» трактується в наукових працях занадто широко та суб'єктивно, без застосування єдиного підходу на практиці [14]. І.В. Ващенко з цього приводу зазначає наступне: «контроль принципово відрізняється від «порівняння», «аналізу», «спостереження», «управління», які є пасивним і неоднозначним відображенням фактичного стану контрольованого процесу, в той час як контроль передбачає активну дію щодо об'єкта контролю» [5, с. 16].

Проект Закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю» частково висвітлює вищезазначені питання, трактуючи те, що

державний фінансовий контроль – це урядовий фінансовий контроль, що здійснюється органами державного фінансового контролю щодо забезпечення законного, ефективного, економного та результативного формування, розподілу, управління та використання державних (місцевих) ресурсів об'єкта контролю та спрямований на попередження, виявлення та усунення порушень фінансово-бюджетної дисципліни [15].

Але незважаючи на це, у Проекті відсутній повний перелік органів, які здійснюють фінансово-контрольні повноваження. Якщо орієнтуватись на ст. 16 даного Проекту, то можна дійти висновку, що систему органів державного фінансового контролю становлять лише Держаудитслужба та її територіальні органи.

Отже, державний фінансовий контроль являє собою регламентовану нормами права діяльність органів державного управління та державної влади, що реалізується через систему нагляду та перевірки фінансової дисципліни, законності, ефективності та доцільності процесів розподілу, використання, формування фінансових ресурсів та грошових фондів, що належать державі або лишаються в суб'єкта фінансово-контрольних правовідносин при виконанні ним функціональних обов'язків у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, отримання кредитів з державного бюджету чи під гарантії уряду України.

Посилаючись знову на норми Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», а саме до 2 статті, можемо прослідкувати головні завдання органу державного фінансового контролю [16].

Л.В. Гуцаленко вбачає завданням державного фінансового контролю у гарантуванні законності, ефективності, раціональності та фінансової дисципліни в процесі розподілу, володіння, формування, використання та відчуження державних грошових фондів [9, с. 7].

В свою чергу П.К. Германчук розмежовує головні завдання державного фінансового контролю на наступні рівні управління державними фінансами: макрорівень та мікрорівень. Макрорівень завдань державного фінансового контролю являє собою: протидію діяльності, яка породжує платіжну кризу та містить значні соціальні загрози; боротьбу з організацією забороненого державою виробництва товарів і надання послуг та діяльністю, що має на меті дестабілізувати економічний стан; виключення діяльності, спрямованої на приховування податків та обов'язкових платежів, монополізацію ринків; протидію порушенням майнових прав суб'єктів господарювання, законних інтересів держави і суспільства. Мікрорівень – додержання правил ведення фінансової звітності і бухгалтерського обліку; гарантування соціальних прав працівникам; регулювання платіжної дисципліни, ціноутворення та встановлення тарифів; протидія фіктивним фінансовим операціям і незаконним відмиванням коштів; боротьба проти неефективного і нецільового використання бюджетних та інших державних коштів; контроль за використанням фінансових ресурсів, які були отримані за податковими пільгами; дотримання процедурного порядку закупівель державних і комунальних органів; сприяння ефективному і цільовому використанню майна державної і комунальної власності; виключення протиправного використання позик і кредитів, отриманих під урядові гарантії [6, с. 22].

Такі науковці як Н.В. Шульга та І.Ю. Чумакова у системі державного регулювання економіки відзначають особливе місце державного фінансового контролю, та висловлюють думку, що дотримання законності та забезпечення ефективності використання державних матеріальних і фінансових ресурсів є його головною метою [19, с. 11].

На основі вищезазначених наукових поглядів, основними завданнями державного фінансового контролю є:

1) контроль за додержанням органами державної влади і державного управління, іншими суб'єктами фінансових

правовідносин приписів щодо управління державними фінансами та сповіщення органів державної влади, державного управління про значні відхилення від них;

2) оцінка результативності, економності та ефективності використання фінансових і матеріальних ресурсів, грошових фондів, що належать державі або залишаються в суб'єкта фінансових відносин при здійсненні власних функціональних обов'язків у зв'язку з наданими податковими пільгами, отриманням державних кредитів чи позики під урядові гарантії;

3) попередження відхилень від нормативних показників управління державними фінансами, що не дозволяють ефективно, законно та результативно управляти ними на державному рівні, з боку підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів фінансових відносин;

4) можливість ліквідувати наслідки порушень, тих чи інших помилок у процесі діяльності суб'єкта фінансових відносин, впровадження і спостереження за виконанням рішень з приводу результатів оцінки та нагляду;

5) оцінювання якості надання адміністративних послуг органами державної влади і державного управління, іншими суб'єктами фінансових відносин, здійснення функцій контролю і нагляду за станом виконання завдань, відповідно до чинного законодавства;

6) визначення шляхів оптимізації норм управління державними фінансами та розробка уніфікованих стандартів для системи контролю державних фінансів.

На основі аналізу наукових підходів, можна зробити висновок, що державний фінансовий контроль – це діяльність направлена на реалізацію та формування зваженої фінансової політики держави, забезпечення ефективного функціонування фінансових механізмів державного регулювання економіки. Він фактично ґрунтується на регулю-

вальної функції, яка включає в себе спостереження, перевірку за діяльністю управлінського об'єкта задля оцінки ефективності та доцільності прийнятих ним рішень або окремих його результатів. На підставі вищезазначеного, отримана інформація дає можливість за необхідності внести корективи в управлінські процеси та провести ряд необхідних заходів для мінімізації негативних явищ і профілактики їх появи у майбутньому.

Також варто зазначити, що головними проблемами державного фінансового контролю є насамперед недосконалість методичного забезпечення. Це відображається у відсутності єдиної уніфікованої системи специфічних стандартів, а також класифікації порушень, на які посилаються органи державного фінансового контролю. Як наслідок, незадовільний стан чинних нормативно-правових актів у сфері державного фінансового контролю зумовлює дублювання їх положень, невідповідність сучасним тенденціям розвитку фінансово-контрольних відносин. Вирішення вищезазначених проблем має відбуватись в наступних напрямках: послідовні кадрові рішення, що полягають у створенні дієвого механізму відбору суб'єктів державного фінансового контролю та підвищення їх кваліфікації; законодавче закріплення єдиної та уніфікованої термінології з чітким розмежування повноважень органів державного фінансового контролю; систематична перевірка ефективності та доцільності здійснення державного фінансового контролю задля досягнення його максимального результату.

Перспективами подальших досліджень є удосконалення нормативно-правового забезпечення системи державного фінансового контролю та необхідність побудови принципово нової системи органів державного фінансового контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В. Б. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики. К. : Факт, 2003. 384 с.
2. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України : монографія. Харків : НУВС, 2004. 780 с.
3. Булгакова С. О., Барановська В. Г., Ермошенко Л. В. та ін. Державний фінансовий контроль : підручник / за ред. А. А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. 303 с.
4. Василик О. Д. Державні фінанси України : підручник. К. : НІОС, 2002. 608 с.
5. Ващенко І. В. Державний фінансовий контроль та його вдосконалення у трансформаційній економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2005. 20 с. – укр.
6. Германчук П. К. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит. К. : НВП «АВТ», 2004. 424 с.
7. Гладун З. Адміністративне право України : опорні конспекти лекцій. Тернопіль : Вид-во ТАНГ, 2002. С. 178.
8. Гладченко Л. П. Державні фінанси в умовах інституційних транс-формацій суспільства. *Фінанси, облік та аудит*. 2014. Вип. 2.
9. Гуцаленко Л. В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, М. М. Коцупатрій. К. : Центр учбової літератури, 2009. 424 с.
10. Дяченко М. Державний фінансовий контроль в контексті посилення дієвості бюджетної політики стимулювання регіонального розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Економіка*. 2014. Вип. 1.
11. Касьяненко Л. М. Правові основи здійснення фінансового контролю органами державної податкової служби України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Держ. податк. адмін. України, Нац. акад. держ. податк. служби України. Ірпінь, 2004. 18 с. – укр.
12. Керівні принципи аудиту державних фінансів : Збірник базових документів INTOSAI. Проект ПРООН з врядування «Доброчесність на практиці». К., 2001. 122 с.
13. Ківалов С. В. Адміністративне право : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Одеса : Фенікс, 2019. 136 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12119> (дата звернення: 23.09.2022).
14. Прасюк В. М. Державний фінансовий контроль: визначення поняття. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3(28). Т. 2. С. 97-102. URL: [https://doi.org/10.32837/ryuv.v2i3\(28\).367](https://doi.org/10.32837/ryuv.v2i3(28).367) (дата звернення: 11.10.2022).
15. Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю: Проект Закону України від 14.09.2018 р. № 9086. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64601 (дата звернення: 19.10.2022).
16. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26 січня 1993 р. № 2939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. Ст. 110. (із змінами).
17. Савченко Л. А. Правові основи фінансового контролю : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 504 с.
18. Симоненко В. К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю (макроекономічний аспект) : монографія. К. : Знання України, 2006. 280 с.
19. Чумакова І. Ю., Шульга Н. В. Державний фінансовий контроль : підручник. К. : КНЕУ, 2013. 412 с.
20. Юхимчук А. Система фінансового контролю – з глибини історії до нинішніх днів. *Трибуна*. 1999. № 1–2. С. 29–30.